

Rīgā, DATUMS SKATĀMS DOKUMENTA PARAKSTA LAIKA ZĪMOGĀ
Nr. 002.1-21.1/2025/10754

Vitai Andai Tēraudai
ldf@ldf.lv

Par Latvijas mežu resursu pārvaldību

Ļ.cien. V. A. Tēraudas kundze!

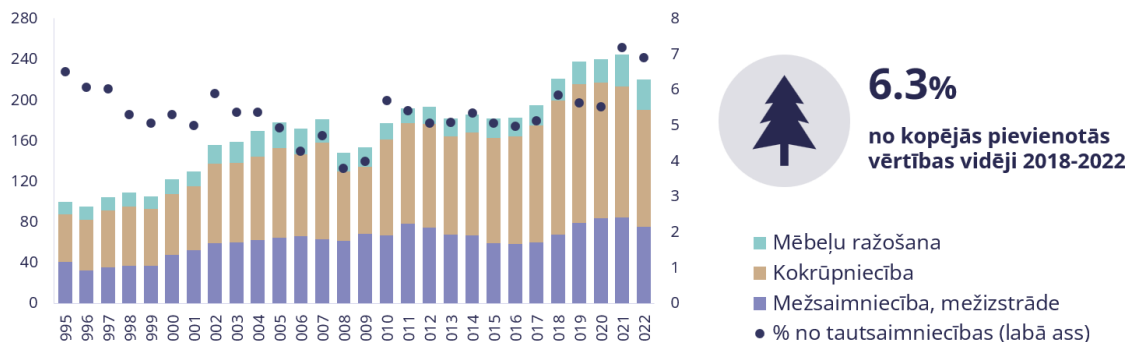
Latvijas Banka ir izskatījusi Vides nevaldības organizāciju iniciatīvas “Zaļais barometrs” 2025. gada 10. jūlija vēstuli un savas kompetences ietvaros sniedz redzējumu vēstulē minētajos jautājumos.

1) Kāds ir kopējais meža nozares ieguldījums Latvijas tautsaimniecībā šobrīd, izdalot pa nozares kategorijām, un kādas ir prognozes ilgtermiņā, saglabājot esošo mežu ciršanas intensitāti?

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) datiem Mežsaimniecības un mežizstrādes, koksnes apstrādes un mēbeļu (neatkarīgi no to ražošanā izmantotā materiāla) ražošanas īpatsvars Latvijas kopējā pievienotajā vērtībā laikā no 2018-2022. gadam (šādā detalizācijas pakāpē nacionālo kontu dati pieejami līdz 2022. gadam) vidēji bija 6.3% (1.attēls). Nedaudz augstāks nozares īpatsvars pēdējos gados atspoguļo galvenokārt koksnes cenu kāpumu. Kopumā ilgākā laika posmā nozares izaugsme ir nedaudz atpalikusi no tautsaimniecības izaugsmes (2.attēls).

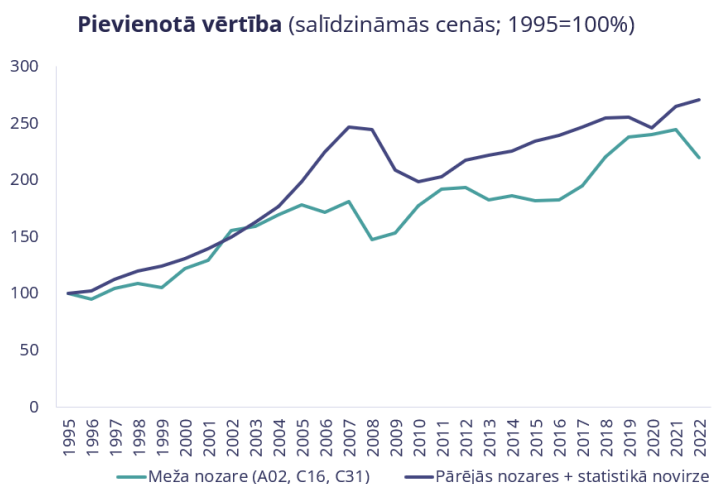
1.attēls.

Meža nozares pievienotā vērtība un apakšnozaru devumi pārmaiņās (salīdzināmās cenās; 1995=100%) **un**
īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā (faktiskajās cenās; %)

Avots: Centrālā statistikas pārvalde, Latvijas Bankas aprēķini.

2.attēls.

Avots: Centrālā statistikas pārvalde, Latvijas Bankas aprēķini.

Latvijas Banka neveic meža nozares nākotnes ieguldījumu tautsaimniecībā prognozes; tas var mainīties ne vien ciršanas intensitātes pārmaiņu dēļ, bet arī, piemēram, strukturālu pārmaiņu (virzība uz augstākas pievienotās vērtības produktiem), klimata pārmaiņu, vai cenu ietekmē.

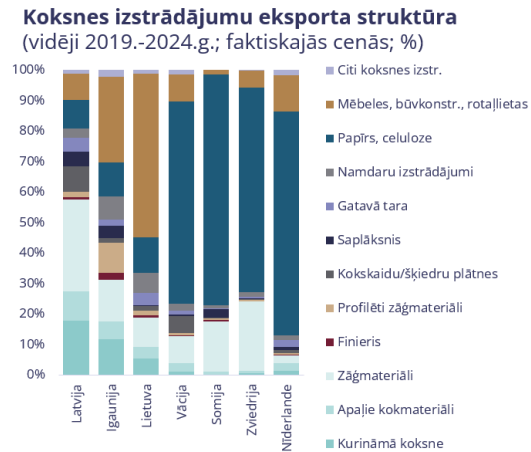
2) Vai meža nozares ieguldījumu Latvijas tautsaimniecībā būtu iespējams palielināt, nepalielinot mežizstrādes apjomus un intensitāti, bet nozarei diversificējoties cita veida produktu ražošanā un pakalpojumu sniegšanā, piemēram, attīstot augstas pievienotās vērtības produktu ražošanu?

Latvijas Bankas eksperti vairākkārt norādījuši uz meža nozares darbības koncentrēšanos samērā zemas pievienotās vērtības produktu segmentā. Veiktā analīze ir atspoguļota šādās publikācijās:

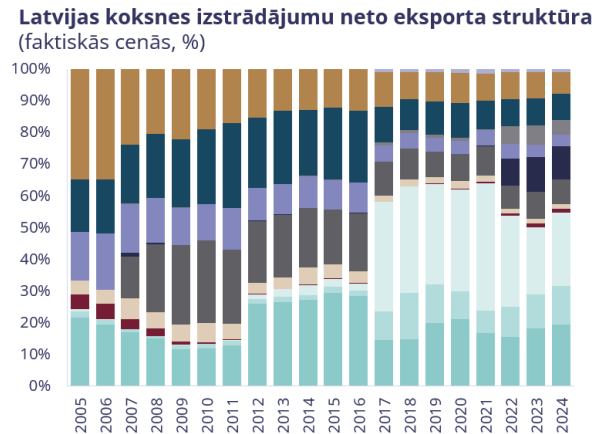
1. [Meža nozare klimata pārmaiņās | Raksti | Makroekonomika](#)
2. [Vai būs kurināmās koksnes eksporta lielvalsts? Ieskats Latvijas koksnes produktu portfeli. | Raksti | Makroekonomika](#)
3. [Kokrūpniecības nākotnes forums “Inovatori vai pieticīgi eksportētāji?”](#)
4. [Oļega Krasnopjorova prezentācija "Fibenol" un LIAA pārstāvjiem | Prezentācijas | Makroekonomika.](#)

Koncentrāciju zemas pievienotās vērtības produktu grupās apliecina arī nozares eksporta struktūra pēdējo gadu laikā (3.attēls). Turklāt, ilgākā laika posmā situācija ir pat pasliktinājusies (4.attēls):

3.attēls.

4.attēls.

Avots: Eurostat, Latvijas Bankas aprēķini.

Klimata pārmaiņu nelabvēlīgās ietekmes dēļ gaidāms, ka varētu palielināties ārējais pieprasījums pēc koksnes produktiem valstīs, kur mežainums saruktu. Latvijas meža nozarei šādā situācijā veidotos iespēja augt un palielināt ienākumus, taču jāizvērtē iespējas tiekties uz augstākas pievienotās vērtības produktu ražošanu, t.i., nepasliktinot Latvijas bioloģisko daudzveidību, biotopu stāvokli un kvalitāti ar pastiprinātu mežsaimniecību.

3) Vai augstas pievienotās vērtības produktus Latvijā ir iespējams ražot, nepalielinot un pat samazinot mežsaimniecības apjomus?

Atbilde uz šo jautājumu sasaucas ar iepriekšējo: Latvijai ir potenciāls izmantot koksnes resursus sarežģītāku produktu ražošanai un eksportēšanai. Piemēram, koksnes ķīmijas jomā. Tas var prasīt papildu investīcijas izglītībā, zinātnē un tehnoloģijās, taču ilgtermiņā ļaut palielināt eksporta ieņēmumus. Šīs iespējas plašāk komentē iepriekšējā jautājuma atbildē minētajos materiālos Latvijas Bankas ekonomiste Agnese Puķe un Oļegs Krasnopjorovs.

4) Kāda būtu vēlamā daļa no Latvijas mežsaimniecības sektora apgrozījuma un eksporta, kas veltīta zemas pievienotās vērtības produktiem, to skaitā kurināmajai koksnei un apaļkoksnei, lai sniegtu sabalansētu, iespējami vērtīgāku piensumu Latvijas ekonomikai?

Jebkura atkarība no šaura produktu vai materiālu klāsta ražošanā vai eksportā vērtējama kā riskanta, jo palielina nozares vai visas tautsaimniecības ievainojamību. Vienlaikus nevaram runāt par ieteicamo ražošanas un eksporta struktūru, jo jebkura uzņēmuma un nozares darbību ietekmē tirgus pieprasījums, savukārt starp patēriņa vajadzībām ir ne tikai sarežģīti koksnes ķīmijas produkti, bet arī vienkāršāki produkti, kas izmantojami, piemēram, būvniecībā vai enerģētikā.

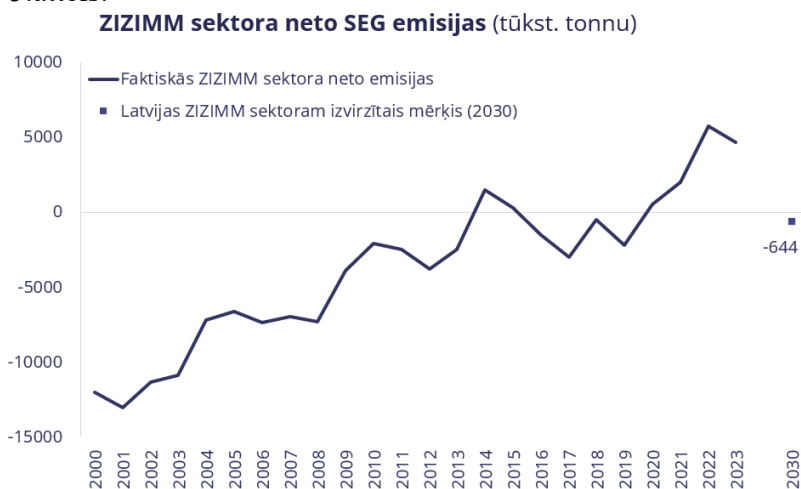
5) Kādas ir potenciālās ekonomiskās sekas, neizpildot ZIZIMM 2030. gada klimata mērķus, tostarp no ES saistību viedokļa, bet arī nozares zaudējumu un zaudēto ekosistēmu pakalpojumu ziņā?

Latvijas Banka neveic aplēses par Zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (ZIZIMM) mērķu neizpildes potenciālo apmēru un tā ekonomisko ietekmi. Latvijas ZIZIMM sektoram izvirzītais mērķis¹ 2030. gadam paredz nelielu neto

¹ [Konsolidēts TEKSTS: 32018R0841 — LV — 11.05.2023](#), II a pielikums.

piesaisti, kas kopumā nav vērtējams kā pārlietu ambiciozs (5.attēls). ZIZIMM sektors Latvijā no SEG emisiju neto piesaistītāja īsā laikā kļuvis par neto emitētāju², un šis ir vienīgais sektors, kurā vērojams krass pasliktinājums.

5.attēls.

Avots: Eurostat; Latvijas SEG emisiju inventarizācijas dati³.

Klimata mērķu pazemināšana vai to izpildes atlikšana tālākā nākotnē nenovērs klimata un bioloģiskās daudzveidības situācijas faktisko pasliktināšanos, kura radītu ar vidi saistītus ekonomiskos un sociālos, t.sk., veselības riskus. Biotopu fragmentācijas problēma, bioloģiskās daudzveidības samazināšanās, kā arī ar ekosistēmu stāvokļa pasliktināšanos saistītais klimatnoturības risku pieaugums netiek risināts, ja palielina saimniekošanas intensitāti ZIZIMM sektorā, bet tajā radītās emisijas tiecas neitralizēt citos tautsaimniecības sektoros.

Kopumā klimata mērķu neizpilde vai atlikšana tālākā nākotnē saasinātu klimata pārmaiņas, izraisītu neatgriezeniskus biotopu zaudējumus un mazinātu klimatnoturību, kas nozīmē, ka cīņai ar klimata pārmaiņu ietekmi, kā arī pielāgošanās vajadzībām būtu vajadzīgs vairāk līdzekļu, nekā, ja pasākumi tiek īstenoti laikus.

6) Kā un vai būtu jāmainās valsts politikai attiecībā uz Latvijas mežu dabas kapitāla saglabāšanu?

Latvija ir starp tām valstīm, kas jau iepriekšējā desmitgadē pārsniedza vairākumu t.s. planētas iespēju robežu (*Planetary Boundaries*⁴), tajā skaitā attiecībā uz zemes izmantošanu⁵.

Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra publicētā ZIZIMM sektora emisiju inventarizācija rāda, ka pēdējā desmitgadē ZIZIMM sektors, kas agrāk bija būtisks emisiju neto piesaistītājs, ir pakāpeniski pārtapis par neto emitētāju, un pārskatā skaidri norādīts uz pieaugošu mežsaimniecisko darbību kā būtisku cēloni šīm nelabvēlīgajām

² Integrated reporting on policies and measures and on projections under article 18 of regulation (EU) No. 2018/1999 of the European Parliament and of the Council. Latvia. 11.lpp.; lasāms šajā saitē: [Informācija par Latvijas SEG emisijām](#). Kā arī ZIZIMM sektora infografikās, piemēram, šeit: [ZIZIMM](#).

³ Latvia's National Inventory Document under the UNFCCC and Paris Agreement Greenhouse Gas Emissions in Latvia from 1990 to 2023, skat., [šeit](#).

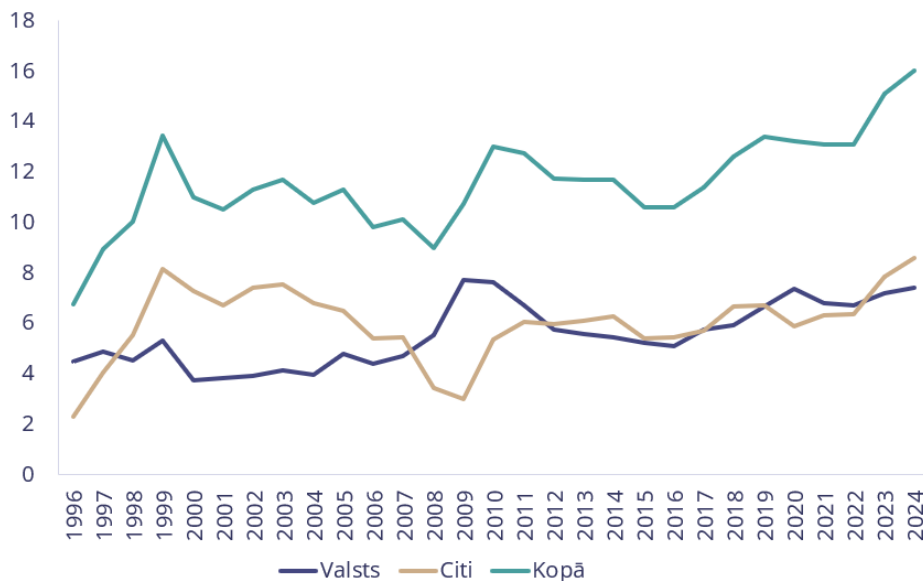
⁴ [Planetary boundaries - Stockholm Resilience Centre](#)

⁵ [Country Comparisons - A Good Life For All Within Planetary Boundaries](#)

pārmaiņām⁶. Šis secinājums saskan ar pēdējās desmitgades mežistrādes apjoma dinamiku, ko atspoguļo Valsts meža dienesta publisko pārskatu dati (6.attēls).

6.attēls.

Izcirstās koksnes apjoms mežos Latvijā (milj. m³)

Avots: Valsts mežu dienesta publiskie pārskati [Publiskais pārskats | Valsts meža dienests](#)

Starptautiski pētījumi, piemēram, žurnālā *Nature* publicētais [The carbon costs of global wood harvests](#) norāda uz dažādu izpratni par mežsaimniecības emisiju uzskaiti. Arī interpretācija attiecībā uz CO₂ piesaisti ilglietošanas koksnes produktos pretstatā vecākiem augošiem kokiem nav viennozīmīga⁷.

Latvijas Dabas skaitīšanas dati⁸, kas publicēti 2023. gadā, rāda, ka tikai 10% no Latvijas mežiem ir bioloģiski vērtīgi, turklāt tie ir fragmentēti un tikai neliela daļa ir izcilā stāvoklī. Tas mazina ekosistēmu nākotnes saglabāšanas iespējas. IPCC pārskatā⁹ atzīmē, ka tieši mežu izciršanas samazināšanai ir lielākais potenciāls ZIZIMM sektora neto emisiju uzlabošanā.

Latvijas Bankas kompetencē nav korektas ZIZIMM uzskaites vai bioloģiskās daudzveidības izvērtēšana no bioloģijas viedokļa, taču iepriekš minēto pētījumu un pārskatu secinājumi norāda uz nepieciešamību pārskatīt esošās saimniekošanas prakses, kā arī patērīna vajadzības un paradumus, salāgojot tos ar iespējām baudīt ekosistēmu pakalpojumus nākotnē, t.sk., novēršot vērtīgu biotopu fragmentāciju un kvalitātes pasliktināšanos.

Atbalstāmas būtu tādas saimniekošanas pieejas, ko visiem ekonomikas dalībniekiem ir iespējams īstenot vienlaikus, sasniedzot ilgtspējīgu rezultātu. Proti, globālo emisiju

⁶ Integrated reporting on policies and measures and on projections under article 18 of regulation (EU) No. 2018/1999 of the European Parliament and of the Council. Latvia. 11.lpp.; lasāms šajā saitē: [Informācija par Latvijas SEG emisijām](#).

⁷ Skat, piemēram, Pukkala T. [Carbon forestry is surprising](#) (2018), DOI 10.1186/s40663-018-0131-5.

⁸ Informatīvais ziņojums "Par Eiropas Savienības nozīmes aizsargājamo biotopu izplatības un kvalitātes apzināšanas rezultātiem un tālāko rīcību aizsargājamo biotopu labvēlīgas aizsardzības stāvokļa nodrošināšanas un tautsaimniecības nozaru attīstības interešu sabalansēšanai", pieejams [tīmeklī vietnē šeit](#)

⁹ Skat. [Figure: SPM.7](#)

samazināšanas un biotopu aizsardzības mērķi netiek sasniegti ar pieejām, kas, piemēram, ar noteiktu produktu importu vai eksportu samazina uzskaitītās neto emisijas vienā valstī uz palielināšanas citā valstī rēķina.

Ar cieņu

**ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU
ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU**

Latvijas Bankas Monetārās politikas pārvaldes
vadītājs

U. Rutkaste

D. Paula
Tālr. +37167022703; e-pasta adrese: Daina.Paula@bank.lv